

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

ПРОГРАМА

**Випускного екзамену зі спеціалізації:
Теорія і методика роботи психолога
(для здобувачів вищої освіти ОС «бакалавр»
денної та заочної форми навчання)**

Освітній ступінь: бакалавр

Спеціальність: 231 Соціальна робота

Спеціалізація: Соціально-психологічне консультування

Освітня програма: Соціальна робота (соціально-психологічне консультування)

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні науково-методичної комісії
факультету соціальної та психологічної освіти
« 24 » грудня 2021 р. (протокол № 4)

Голова науково-методичної комісії
канд. пед.н., доц. Г.В.Бондаренко

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму випускного екзамену з психології укладено відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 231 Соціальна робота для першого рівня вищої освіти (бакалавр)

Випускний екзамен зі спеціалізації є кваліфікаційним і призначений для визначення теоретичної і практичної підготовки випускника до виконання професійних завдань. Програма і порядок проведення випускних екзаменів визначається «Положенням про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», «Положенням про Європейську кредитно-трансферну систему навчання в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», «Положенням про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії» та іншими нормативно-правовими актами.

Програма включає перелік питань дисциплін циклу професійно-орієнтованої (професійної та практичної) підготовки, передбачених навчальним планом та освітньо-професійною програмою підготовки фахівців:

- Вікова психологія
- Психологія спілкування
- Основи психологічного консультування
- Загальна психологія
- Соціальна психологія
- Психодіагностика
- Диференційна психологія
- Психологія особистості
- Вступ до спеціальності
- Основи психотренінгу
- Гендерна психологія
- Етнопсихологія
- Експериментальна психологія
- Методика роботи психолога
- Арттерапія

ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»

Здобувач вищої освіти повинен мати належний рівень професійної підготовки, який передбачає: засвоєння знань про психічні явища, закономірності їх виникнення, функціонування та розвиток, поведінку, діяльність, учинки; взаємодію людей у малих та великих соціальних групах; психофізіологічні процеси та механізми, які лежать в основі різних форм психічної активності; здатних розв'язувати складні задачі та практичні проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології.

Як організатор різноманітних (або одного) видів діяльності в соціумі, здобувач вищої освіти повинен вміти застосовувати набуті знання в практичній роботі, має володіти методами соціально-психологічних досліджень, навичками проведення діагностичних вимірів розвитку особистості, а також впливу факторів середовища.

Бакалавр повинен вміти забезпечувати допустиме та доцільне психолого-педагогічне втручання у процес виховання дітей, підлітків, молоді; надавати допомогу сім'ї; виконувати роль з'єднувальної ланки поміж особистістю та суспільством; працювати в умовах неформального спілкування, залишаючись на позиції неофіційного лідера; будувати взаємостосунки в вихованцями на рівних, допомагати їм у період їх соціального та професійного визначення, захищати їхні права.

Бакалавр має бути гуманістом, повинен володіти комунікативними й організаторськими навичками, почуттям такту, бути висококультурною людиною. Його освіта передбачає здатність безпосередньо здійснювати психологічну, організаторську, різнопрофільну діяльність, що забезпечує його соціалізацію та профілізацію.

Загальні компетентності, якими повинен володіти випускник:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 3. Здатність планувати та управляти часом.
- ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово у професійній діяльності.
- ЗК 6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 10. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 11. Здатність працювати в команді.
- ЗК 12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети

ЗК 14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК 15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

Фахові компетентності, якими повинен володіти випускник:

ФК 1. Знання категоріально-понятійного апарату психології

ФК 2. Вміння самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел

ФК 3. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій

ФК 4. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження

ФК 5. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

ФК 6. Уміння організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову) Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту

ФК 7. Здатність усвідомлювати межі своєї компетентності та дотримуватися норм професійної етики

ФК 8. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

ФК 9. Навички міжособистісного спілкування та роботи в команді у процесі професійної діяльності.

ФК 10. Уміння адаптуватися до нових ситуацій та здатність до професійної мобільності.

ПИТАННЯ ДО ВИПУСКНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ: ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА РОБОТИ ПСИХОЛОГА

1. Назвіть стадії психосексуального розвитку за З. Фрейдом.
2. Назвіть компоненти структури особистості (за К. Юнгом).
3. Перерахуйте причини розвитку тривоги за К. Хорні.
4. Вкажіть типи особистості за класифікацією Г. Оллпорта.
5. Дайте характеристику понять особистість, індивід, індивідуальність.
6. Назвіть чинники розвитку синдрому емоційного вигорання.
7. Дайте характеристику критично-сміслової кризи особистості.
8. Охарактеризуйте гармонійний і дисгармонійний розвиток особистості.
9. Назвіть види емоційного реагування.
10. Дайте характеристику комплексу меншовартості особистості.
11. Сфери застосування психологічного консультування та корекції.

12. Спільні і відмінні риси психологічного консультування і психотерапії.
13. Охарактеризувати основні види психологічного консультування.
14. Сімейне консультування та вимоги до нього.
15. Основні цілі і завдання психологічного консультування.
16. Основні принципи психологічного консультування.
17. Роль і місце консультанта у процесі психологічного консультування.
18. Вимоги до особистості консультанта — модель ефективного психолога консультанта.
19. Поняття про консультативний контакт та його основні ознаки.
20. Які відмінності методів експерименту та спостереження?
21. Які фактори сучасного суспільства спричиняють дефіцит спілкування?
22. Пояснити способи соціально-психологічного впливу: зараження та паніка.
23. Дайте характеристику неформальної групи.
24. Дайте визначення поняття соціальної інгібіції та соціальної фасилітації.
25. Назвіть найзагальнішу класифікацію груп, навести приклади.
26. Дайте характеристику явищам групового тиску (конформна поведінка, конформізм, конформність).
27. Поясніть використання прийому контент-аналізу в методі вивчення документів.
28. В чому полягають соціально-психологічні ідеї теорії «психологія народів»?
29. Назвіть відмінності лідера від керівника.
30. Чим характеризується сучасна система психології як науково-практичної сфери суспільної діяльності?
31. В чому полягає особливість статусу «практичний психолог», та його призначення?
32. Які основні напрямки та види діяльності практичного психолога ви можете перерахувати?
33. Як формулюється структура і завдання прикладної психології?
34. В чому полягає зміст психологічної допомоги клієнтам, та її види?
35. Який стандартний алгоритм роботи практичного психолога?
36. Які вимоги Держстандарту до професійної підготовленості фахівця ви можете сформулювати?
37. Яка специфіка роботи практичного психолога з дітьми дошкільного віку?
38. Як відбувається взаємодія психолога з адміністрацією освітнього закладу?
39. Які характерні напрямки роботи психолога в дошкільному закладі ви можете перелічити?
40. Охарактеризуйте конструктивні і деструктивні функції конфлікту.

41. Визначте роль учасників конфлікту.
42. Проаналізуйте види конфліктогенів.
43. Опишіть психоаналітичні теорії внутрішньоособистісних конфліктів.
44. Охарактеризуйте соціально-психологічну сутність сім'ї.
45. Функції сім'ї та очікування кожного члена сім'ї щодо їх виконання.
46. Які умови готовності майбутнього подружжя до шлюбу.
47. Які психологічні особливості соціалізації, механізмів впливу батьків на дітей.
48. Як відбувався розвиток психодіагностики як наукової галузі?
49. Які завдання має психодіагностика в контексті психологічного напрямку?
50. В чому полягає сутність та цінність психометрії в структурі психодіагностики?
51. Означте, яка цінність тесту як психодіагностичного інструменту?
52. На що варто звернути увагу при організації і проведенні психодіагностичного обстеження?
53. В чому полягає особливість психодіагностики здібностей?
54. На що варто звернути увагу при психодіагностиці особистості?
55. В чому полягає специфіка використання проєктивних методик у психодіагностиці особистості?
56. Які психодіагностичні методики оптимальні для дослідження мотивації та міжособистісних відносин?
57. На які соціально-психологічні особливості необхідно звернути увагу при діагностуванні людей різного віку?
58. Чим обумовлена потреба у комплексному вивченні людини?
59. Як слід розуміти поняття «людський фактор»?
60. У чому полягає проблема відмінності прикладної та практичної психології?
61. Яке значення мають документи про права людини для професійної діяльності практичного психолога?
62. Які міжнародні документи про права людини вам відомі?
63. Як слід розуміти термін «дискримінація в освіті»?
64. Які основні права закріплено у Конвенції про права дитини?
65. Якою законодавчою базою керується психологічна служба в системі освіти?
66. Охарактеризуйте види конфліктів.

67. Які вміння повинні бути сформовані у фахівця з психології?
68. На яких посадах можуть працювати випускники із професійною кваліфікацією «Психологія»?
69. Поясніть предмет вікової та педагогічної психології та їх розділи. Завдання сучасної вікової психології.
70. Охарактеризуйте соціальну ситуацію розвитку молодшого школяра та навчальну діяльність як провідну цього вікового періоду (структура).
71. Поняття про психічний розвиток особистості. Основні закономірності психічного розвитку.
72. Психічний розвиток у підлітковому віці (основні новоутворення, криза підліткового віку, провідна діяльність).
73. Психічний розвиток в юнацькому віці (новоутворення, провідний вид діяльності).
74. Вербальні засоби спілкування.
75. Поняття про спілкування. Форми спілкування.
76. Поняття про спілкування. Види спілкування.
77. Вплив спілкування на розвиток психічних процесів.
78. Поняття про спілкування. Значення спілкування в формуванні особистості.
79. Прояв темпераменту у спілкуванні. Особливості спілкування з холериками, сангвініками, флегматиками, меланхоліками.
80. Розкрийте місце сучасної психології в системі наук.
81. Охарактеризуйте гештальт-психологію.
82. В чому суть методу аналізу продуктів діяльності людини?
83. Порівняйте поняття «лідерство» та «керівництво».
84. Які ви знаєте типи лідерів? Яка якісна відмінність в міжособистісних стосунках в групах?
85. Охарактеризуйте основні види діяльності. Що таке інтериоризація та екстериоризація дій?
86. Які ознаки уважності та причини неуважності учнів?
87. Які ви знаєте способи удосконалення відчуттів та компенсаторні можливості в галузі відчуттів?
88. Охарактеризуйте індивідуальні відмінності в процесах пам'яті.
89. Обґрунтуйте методіку роботи психолога з підлітками, що схильні до суїцидальної поведінки
90. Визначте напрями та форми роботи психолога з батьками.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Варій М.Й., Ортинський В.Л. Книга основи психології та педагогіки Львів : Львівська політехніка, 2017. 548 с.
2. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Книга Практична психологія. Вступ до спеціальності Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 256 с.
3. Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Навчальний посібник 2-ге видання, Суми : Університетська книга, 2020. 300 с.
4. Опанасенко Л.А. Навчальний посібник Основи психологічного консультування Миколаїв : Іліон, 2019. 134 с.
5. Щербакова К. Й. Вступ до спеціальності Львів : Новий Світ, 2018. 214 с.
6. Методика роботи психолога /укладач І.А.Лівандовська Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. 330 с.
7. Гриньова Н. В. Професійне становлення майбутнього практичного психолога. Умань : Візаві, 2015. 257 с
8. Громадське здоров'я [Москаленко В.Ф., Гульчій О.П., Грузєва Т.С. та ін.] За ред. В.Ф. Москаленка. (3–те вид). Вінниця, 2013. 560 с.
9. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Практична психологія: Вступ у спеціальність. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 256 с.
10. Основи практичної психології. [В.Панок, Т.Титаренко, Н.Чепелева]. Київ, 2011. 536 с.
11. Івашнюва С.В. Як підготувати та провести ефективний тренінг: практичний порадник. Харків: Вид-тво «Ранок» 2019, 80с.
12. Лівандовська І. Дослідження особливостей становлення гендерної ідентичності в підлітків у різних соціальних умовах. Зб. наук. праць Рівненського державного гуманітарного університету «Психологія: реальність і перспективи» Вип16. 2021р. С. 113-120.
13. Максименко С.Д., Клименко В.В., Толстоухов А.В. Психологічні механізми зародження, становлення та здійснення особистості. К.: Видавництво Європейського університету, 2010. 152с.
14. Методика роботи психолога. укладач І.А. Лівандовська. Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. 330 с.
15. Перепелюк Т.Д., Ільченко І.С. Різновиди соціально-психологічного тренінгу: методичні рекомендації. Умань: ПП Жовтий, 2010. 133 с.
16. Галян І.М. Психодіагностика. Київ: Академвидав, 2009. -2011. - 463 с.
17. Шеленкова Н.Л. Основи психодіагностики: методичні рекомендації. Умань: Софія, 2010. 106с.
18. Бондаревська Л.Л. Діагностика значущих переживань у роботі психолога- практиканта. К.: Марич, 2011. 63 с.
19. Скрипник Н.І. Основи психодіагностики та психокорекції. Умань: ПП Жовтий О.О., 2012. 103 с.
20. Поліщук С.А. Методичний довідник з психодіагностики. Суми: Університетська книга, 2009. 440 с.
21. Кацавець Р. Психологія особистості: навчальний посібник. Київ:

- Алерта, 2021. 134 с.
22. Міщенко М. С. Психологія особистості. Умань : Жовтий О. О., 2017. 110 с.
  23. Міщенко М. С. Вплив індивідуально-психологічних особливостей особистості майбутнього психолога на розвиток синдрому емоційного вигорання. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки.* Херсон : ВД «Гельветика», 2017. Вип. 2. Том 2. С. 48–53.
  24. Москалець В. Психологія особистості. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 262 с.
  25. Варій М. Й. Психологія особистості. Київ: Сварог, 2020. 592 с.
  26. Попович І. С Психологія соціальних очікувань особистості: монографія. Херсон : ПАТ «ХМД», 2017. 504 с.
  27. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / за ред. М. М. Слюсаревського. Київ: Талком, 2018. 580 с.
  28. Соціальна психологія : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Воляннюк, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна, М. О. Кононець, О. В. Москаленко, О. І. Боковець, Б. В. Андрійцев. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.
  29. Соціально-психологічні технології розвитку особистості: монографія / відпов. ред. О. Є. Блинова. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2014. 200 с.
  30. Ануфрієва Н. М, Єрмакова Н. О., Зелінська Т. М. Соціальна психологія. Київ: Каравела, 2016. 296 с.
  31. Савчин М.І. Вікова психологія: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2011. 382 с. (Альма-матер)
  32. Павелків Р.В. Вікова психологія. К.: Кондор, 2011. 468 с. 468 с.
  33. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія. К: Центр учбової літератури, 2010. 125 с.
  34. Вікова психологія: Навч. посіб. / О.П. Сергеєнкова, О.А. Столярчук, О.П. Коханова, О.В. Пасека та ін. К: Центр учбової літератури, 2012. 375 с.
  35. Демчук О.А. Вікова психологія. Умань: Видавець Сочінський, 2010. 215 с.

ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ ВИПУСКНОГО ЕКЗАМЕНУ

Атестація – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Атестація проводиться як комплексна перевірка знань здобувачів, яка передбачена навчальним планом підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр зі спеціальності 231 Соціальна робота в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

До проходження атестації допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі вимоги навчального плану.

Атестація здійснюється відкрито і гласно.

Складання атестації проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участю не менше половини її складу при обов'язковій присутності голови комісії.

Атестація проводиться за білетами, складеними у повній відповідності до програм навчальних дисциплін.

Атестація не повинна перевищувати 6 академічних годин на день.

Час на підготовку - 30 хвилин.

Всі засідання екзаменаційної комісії протоколюються. У протокол вносяться оцінки, одержані на екзамені, записуються додаткові питання, що ставились здобувачеві, особливі думки членів комісії. Протокол підписують голова та члени екзаменаційної комісії, які приймали участь у засіданні.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ВІДПОВІДІ СТУДЕНТА

Оцінювання результатів складання комплексного кваліфікаційного екзамену здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Університеті системою контролю знань:

-за національною (4-бальною) шкалою: відмінно; добре; задовільно; незадовільно.

-за 100-бальною шкалою:

90 – 100 балів – відмінно – відмінне виконання з незначними помилками,

82 – 89 балів – добре – вище середніх стандартів, але з деякими помилками;

75 – 81 бали – добре – в цілому змістовна робота зі значними помилками;

69 – 74 бали – задовільно – чітко, але зі значними недоліками;

60 – 68 бали – задовільно – виконання відповідає мінімальним критеріям;

та менше 60 балів – незадовільно.

Виконання всіх екзаменаційних завдань з випускного екзамену є обов'язковим. Незадовільна оцінка з одного з екзаменаційних завдань є підставою для виставлення незадовільної оцінки за державний екзамен в цілому.

Оцінки державного екзамену виставляє кожен член комісії. Підсумкова оцінка випускного екзамену (державного екзамену) визначається як середня з позитивних оцінок за кожен вид екзаменаційних завдань (якщо інше не визначене програмою державного екзамену).

Рішення Екзаменаційної комісії про оцінку знань, виявлених при складанні екзаменів та/або захисті випускної кваліфікаційної роботи, а також

про присвоєння студентам кваліфікації та видання випускникам дипломів (загального зразка чи з відзнакою) приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь в її засіданні. За однакової кількості голосів голос Голови ЕК є вирішальним.

Програма випускного екзамену затверджена на засіданні кафедри психології (протокол № 7 від 22 грудня 2021 року).

Зав. кафедри психології
д. психол. н., проф.

Олександр САФІН